

Анвар ОБИДЖОН

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

ЧАСТКАВУИ МЕЛИСАМИЗГА ёзиб маъдум қилеманки, меш ким — кўш гумбазли ҳаммомининг илгор ўт ёкучиси, адолатпарвар мамлакатнинг адолатга таша бир граждандидурман.

Ўртоқ капитон! Сизага устимдан тарғи шикоят тушганини эшишиб, ҳаддан ташақири хижоят бўлди. Хотиним ўзиди шунақа, мактаба ўқиб юрганда деворий газетага редактур бўлган, жўрналистике қасали ҳануз қўйиб туради. Ҳуружи тутгаши, энг яқинидаги одамга, яъни шундоқ қўшини болишида ётубчи каминага ёпишади.

Ўтган кўниёни шунақа бўлди. Мен ахмоқ ишдан ютакиб келиб, битта ўзи буюрибди. Чойнекни дўй этказиб олдигма ўқиб кетди. Бир кайтарма қизай деб пиллача қўйиси, картинка қайнатилган сувнинг ўзгишини. Жаҳлим ўзини. «Ў, энсанни кўрмаган, шуим ўзим!» деб ва ҳокозо, яна гапларни айтиб, андак тергард

Хотин киши асаларининг яшигига ўтшади, сал тегсан гапларни қоласан. Шу зардам бахона бўлди, бир вақт қарасам, мен палон гектардан палон центнердада макса олган биргайдирман, палон жойта депутотман, сен ким бўлсанки, менги олифтасчил қиласан, деб тенамда учбич юриби. Аризасида менга сиёсийроқ айб юклагантирилса келса, бу гапларнинг чиқишига аввало ўзи айбор. Қўлини биқинига чойнакоп қилиб, масаланини женсоветга кўяном, деди. Шунда меш баттар тутақиб, женсовет селсовет ва ҳокозо, яна ҳокозолари бўрлаб ташадидим. Аммо буни манмансира бетини, қасдидан айтганим ўйқ. Зеро меш паҳлавон ҳукуматимизда қанча самолёт, қанча вертолёт борлингина яхши биламан.

Шу десангиз, ўртоқ капитон, хотиним: «Ҳали шунақами?» — деди, ташақири қараб юрди. Ҳовлини кесиб ўтабтиб, ҳовузча бўйида тахорат уштаётган отамини ваҳшийларча тутиб юборди. Чол у тарафга учди, обдаста бу тарафга. Отамнинг ҳовузчига ағдарилини бир нав, чунки у тажрибали сузуви, урушда Днеприни кечиб ўтган. Лекин яқинигана олинган яп-янги обдас-тачақандангани ацидини.

Чолни қуритиш учун пакъос киймини ечиб, пешайвондаги сурғи ўтгаёдим. Устига эндинга чойшаб торганини, райнокроўмда шопирилик килидиган уасасни ёргаштириб хотиним келди. Қайнақон кўзини фолчининг пиддирогиден аллантириб, менга тўралди. Қирқ беш йил яшаб, умримда бунақа сўкиш эшигамандим, бир зумда ачамни божамга араплаштирироди. Ҳов гўдак, дедим унга, поччанини ҳурмат қилимасанг, сочидаги оқни ҳурмат қилидим. Шунда у: «Ким гўдак?» — деб бўйинни чўзди. Ҳато гапирибман, кечиргиг, ука, кўриб турнибман, бўғоз хотин обсербира, бола қурдиган бўщолибсан, дедим. Сўзим тугб-тутамай, гарданинга

гурсиллатди. Шунда: «Ҳе ўша...» деб ва ҳокозо, яна ҳокозо гапларни ишлатиб, бицинига солудим, опаси орқамдан, уаси олдидан тирмашиб, мени новосиагдариши қилиди. Итларнинг йайловдаги танишивига ўшшаган сурди-сурди бошлади.

Сўрида ўтган отам менга ачиниб кетдими, чойшабнинг тагиди чиқиб келиб, бизни ажратишга тушди. Ҳолинг ахволини кўриб, хотиним бетини тўстанчча дахлиза бўлди. Кейин қайногам: «Бу ўйдагилар ҳаммаси жинни», — деб кўчага отиди.

Ўртоқ капитон! Хотиним нуқул сиёсатни рўйчади, раижилик ходими, Афғон урши қатанчиши бўлган уакам аёвсида дўйлосланди, деб ёзибди. Бу қип-қизил тўхмат. Биринчидан, ҳақорат қилишини қайногам ўзи бошлади. Ҳукумат вакили эканини ҳисобга олиб, то шапалоқ тортучига индамай турдим. Ваҳланники овозини вақтида ўтириши учун бўйнига тайёр чандилан галстўкин оғизига тортиб ўйиним киоя эди. Афғонда бўйнагига келса, бу болани аскарликка олганлардан хафаман. Бир куни ундан: «Урушда душманини дўстдан қандай ажратардин?», — деб сурасам: «Кўзини рангидан», — деди. Бу билан битта казармада ухланларга балини.

Ўртоқ капитон! Ҳуллас, опа-уканинг иғосига учмани. Бу муттаҳамларга колса, ҳатто Фарғонадаги исенниям мени бўйнинг ағдаригашди. Ўзи бу ёқда айни кимга тўнкашни билмай юришиди.

Яна шинкортадиги гапларга қайтсан, қайногам кетгандан кейин алам устида даҳлизга кириб бордим. Сенми ҳали мени укнга ишлатадиган, деб шарти хотинимнинг сочидан чанталаб, ва ҳокозо, яна ҳокозо ҳаракатлар қилиб, уни одамгарчиликка чақирдим. Афуски, тарбига кўрмаган бу аёл ойлавий тартиб-интизомга тутириб, отасининг кетиб қолди. Пешанам шўрлигидан хўрлигига келиб, кечаси билан чилим тортиб чиндим. Натижада иккита тўшак, учта кўрпа ва ҳокозо, яна ҳокозо матохларга чўт тушиб, кичик ёнгини чинди.

Ўртоқ капитон! Эрта-индид хотиним қайтиб келгудек бўлса, шу кўйтган латталарни ёшни қилиб, янги бир шинкортадиги турган гап. Сиз у чаласаводга яхшилаб ўқидирис қўйин! — ҳозир демократия замони! Демократия дейлана, американлик кимни ўйсанг сўқавер деб, французлик кимни ўйсанг ўтавер деб тушнади. Мен учун бу қаेरда чексанг чекавер дегани. Ҳукуким поимд остилмади!

НА БИР ГАП БОР, ўртоқ капитон. Бундан кейин японни хор қилиб ёр-хотининг ўтрасига тушиб юрманд, каттарови ишлар билан шуғулландин. Масалан мени обдаснинг парчаларни түгиг, район сўтирга идорасига борсан, таҳорат воситасининг синши табини оғатта кирмайди, деб ҳанни тўлашмади. Илтимос қилеман, шу ишни қаттин текшириб, тегишили пулними ундириш берсангиз. Агар иш ўйидан келса, ўзларни ҳаммомда шаҳонасиф бўлгаб, кейин иккаламиз кобилий шўрва ҳайнатасиф, ва ҳокозо, яна ҳокозоларни мириб истемол қилиган бўлардик.

Бор гап шу. Илоним саломат бўлайлик!

Еру кўкин ўйғодти Наврӯз!

Н. МУҲАММАДЖОНОВ суратга олган

Кодирқулнинг ўзи борадиган бўлди. Сайловлар ўзгарган, — деди Ҳалимбой ёшаганинг бикинига ниҳтар экан.

Кодирқул оғриди. Ҷўнгидаган иносқовини олиб, тилини остига нос ташлади. Нос яхши маза бермади чоғи, ўзича: «Болта иносфуруш оламдан ўтиб, ностаҳам ялчимай қолдик» — деб гижинди.

Кодирқул шу курси бўлмаса эшакни мономлади.

— Ажаб замонлар бўлганини, Ҳалимбой! Аввалиннор «Сайлов хатин»ни ўғилларга берас, гизиллаб бориб идорагами, мактабгами ташлаб келаверишади. Энди эса ҳар кимнинг ўзи бориб сайдовини ўтиб келаримши.

Кодирқул заминадир унтиб қолдирандай беъзотланда бошлади ва девор оша камплирига бақиди:

— Мастон! Ҳув, Мастон! Қулогинг том биттаними? Ҳалаҷуни олиб чи!

Кодирқул камплири келтириб берган учи михли ҳалачули билан эшакни бикинига тираган ёди. Қайсар ёшак турган жойида бир-икки марта айланди-да, сунг ўйрграбад кетди.

— Жўра! Бу дейман, ҳукуматди сайловлар ҳам бошчаши бўлди бўлди. Енга дайнида шамонидан оғизига тиради.

— Бир ёнага эмас, икки бўйинга ўтирган бош. Ҳалаҷ, сони ўзидан-да. Энди, ҳуқиқабодли Мавлуда Абдуваҳобовини изоҳига қарангич:

— «Жонивор» кооперативи маҳсулоти.

Сезанисини, изоҳлар сараси оддий эмас, етти қават тунга бордай? Мабодо билиб олиб борсан, ишларни ўтирибди.

— Бир ёнага эмас, икки бўйинга ўтирган бош. Ҳалаҷ, сони ўзидан-да. Энди, ҳуқиқабодли Мавлуда Абдуваҳобовини изоҳига қарангич:

— «Жонивор» кооперативи маҳсулоти.

Сезанисини, изоҳлар сараси оддий эмас, етти қават тунга бордай? Мабодо билиб олиб борсан, ишларни ўтирибди.

— Бир ёнага эмас, икки бўйинга ўтирган бош. Ҳалаҷ, сони ўзидан-да. Энди, ҳуқиқабодли Мавлуда Абдуваҳобовини изоҳига қарангич:

— «Жонивор» кооперативи маҳсулоти.

Сезанисини, изоҳлар сараси оддий эмас, етти қават тунга бордай? Мабодо билиб олиб борсан, ишларни ўтирибди.

— Бир ёнага эмас, икки бўйинга ўтирган бош. Ҳалаҷ, сони ўзидан-да. Энди, ҳуқиқабодли Мавлуда Абдуваҳобовини изоҳига қарангич:

— «Жонивор» кооперативи маҳсулоти.

Сезанисини, изоҳлар сараси оддий эмас, етти қават тунга бордай? Мабодо билиб олиб борсан, ишларни ўтирибди.

— Бир ёнага эмас, икки бўйинга ўтирган бош. Ҳалаҷ, сони ўзидан-да. Энди, ҳуқиқабодли Мавлуда Абдуваҳобовини изоҳига қарангич:

— «Жонивор» кооперативи маҳсулоти.

Сезанисини, изоҳлар сараси оддий эмас, етти қават тунга бордай? Мабодо билиб олиб борсан, ишларни ўтирибди.

— Бир ёнага эмас, икки бўйинга ўтирган бош. Ҳалаҷ, сони ўзидан-да. Энди, ҳуқиқабодли Мавлуда Абдуваҳобовини изоҳига қарангич:

— «Жонивор» кооперативи маҳсулоти.

Сезанисини, изоҳлар сараси оддий эмас, етти қават тунга бордай? Мабодо билиб олиб борсан, ишларни ўтирибди.

Сайловлар ўзгарган, — деди Ҳалимбой ёшаганинг бикинига ниҳтар экан.

Кодирқул оғриди. Ҷўнгидаган иносқовини олиб, тилини остига нос ташлади. Нос яхши маза бермади чоғи, ўзича:

«Болта иносфуруш оламдан ўтилган ёғоч» — деб гижинди.

Кодирқул шу курси бўлмаса эшакни мономлади.

— Менга ётчи, жўра, сен ўзинг ким учун овоз берасан? — тўпланиб қолганда чоғи.

— Мастон! Ҳув, Мастон! Қулогинг том биттаними? Ҳалаҷуни олиб чи!

Кодирқул камплири келтириб берган учи михли ҳалачули билан эшакни бикинига тираган ёди. Ҳуқиқабодли ўтирибди.

— Ҳуқиқабодли ўтирибди. Ҳуқиқабодли ўтирибди.